

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ

انتظار

“سنڌي”

(اسرار موفقیت جو هڪ حصو)

مصنف:

سيد مرتضيٰ مجتهد سيستاني (حفظه الله)

ترجمو:

حجت الاسلام محمد حسن مري

قم المقدسه - ايران

انتظار "سنڌي"

مصنف : سيد مرتضيٰ مجتهد سيستاني (حفظه الله)

ترجمو : حجت الاسلام محمد حسن مري

ناشر : نشر الماس، قمر المقدسه - ايران

چاپ : انصار المهدی

نويت چاپ : اول زمستان ۱۳۸۴

تيراژ : ۳۰۰۰ نسخہ

قيمت : ۲۵۰ تومان

شابک : ۸-۲۶-۷۷۵۳-۹۶۴

مرکز پخش : نشر الماس ۰۰۹۸۲۵۱۲۶۱۳۸۲۱

۰۰۹۸۹۱۲۱۵۳۹۹۷۹ - ۰۰۹۸۹۱۲۲۵۱۰۳۵۸

سایت مصنف : www.almonji.com

Email: info@almonji.com

فهرست

سلسلو نمبر	عنوان	صفحو
۱_	منقبت	۴
۲_	مقدمو	۶
۳_	انتظار جي اهميت	۷
۴_	انتظار جا سبب	۱۰
۵_	امام زمانه(ارواحنفاذه) جي مقام ۽ منزلت جي ڄاڻ	۱۲
۶_	مترجم	۱۶
۷_	انتظار جي اثرن جي ڄاڻ	۱۹
۸_	مايوسي ۽ نااميدي کان پري ٿيڻ	۱۹
۹_	روح جو بلند مرتبي تي پهچڻ	۲۱
۱۰_	مرحوم شيخ انصاري امام زمانه(ارواحنفاذه) جي بارگاه ...	۲۴
۱۱_	ڪاميابين جي ڪنجي ۽ محروميت جا سبب	۲۶
۱۲_	ولايت واري مقام جي معرفت	۳۱
۱۳_	مهديت جي دعوا ڪرڻ وارن جي سڃاڻپ	۳۲
۱۴_	امام زمانه (ارواحنفاذه) جا انتظار ڪندڙ جيڪي	
۳۳	ڪمال تائين پهتا يا عظيم صحابين جي مرتبي جي ڄاڻ.....	
۱۵_	با وفا صحابي جي طاقت جو عام جائزو	۳۵
۱۶_	ظهور واري زماني جي ڄاڻ	۳۸
۱۷_	نيت جي پاڪائي	۳۹
۱۸_	ظهور واري زماني ۾ عقل جو ڪامل ٿيڻ	۴۲
۱۹_	جهان ۾ عظيم تبديليون	۴۵
۲۰_	نتيجو	۴۸

منقبت در شان حضرت امام مهدي (ارواحناده)

السلام اي حجت رب الانام	السلام اي دين دنيا جا نظام
السلام اي قائم اولاً قيام	السلام اي مقتدائي خاص و عام
السلام اي حضرت مهدي امام (عج)	السلام اي صاحب العصر السلام
السلام اي وارث آدم صفي	السلام اي نائب نوح نجي
اي خليل حق تون موسى جو وصي	تون مسيح دين بعلم عيسوي
السلام اي حضرت مهدي امام (عج)	السلام اي صاحب العصر السلام
السلام اي امر حق سر نهان	السلام اي حجت الله بيگمان
السلام اي تنهنجي حق نص عيان	السلام اي يملاء الرجعت بيان
السلام اي حضرت مهدي امام (عج)	السلام اي صاحب العصر السلام
السلام اي تون محمد جو مثال	السلام اي مرتضى جيئن خوش خصال
اي حسن جي باغ جا نوري نهال	اي شهيد كربلا جا دُر لعل
السلام اي حضرت مهدي امام (عج)	السلام اي صاحب العصر السلام
السلام اي قره العيني رسول	السلام اي شان تو حيدر حصول
آخري خلفائي اولاد بتول	وقت رجعي تنهنجي اي عترت رسول
السلام اي حضرت مهدي امام (عج)	السلام اي صاحب العصر السلام
اي حسن سيرت حسيني پاڪ ذات	مهدي هادي شه عالي صفات
آهي تنهنجي عمر عالم جي نجات	ڪڇ سندر واهر شها بعد از وفات
السلام اي حضرت مهدي امام (عج)	السلام اي صاحب العصر السلام
اي تون زين العابدين جو زين زين	تون شه باقر جو بر حق نور عين
تنهنجي دعوت دين جعفر فرض عين	تنهنجو ڪاظم منتظر در ڪاظمين
السلام اي حضرت مهدي امام (عج)	السلام اي صاحب العصر السلام
تنهنجي رجعت لاءِ رضا ڪي نت رضا	په ٽقي پڻ تنهنجو مشتاق لقا
تو ٽقي توڏي نهاري دائما	عسڪري چئي آو اي صاحب لوا
السلام اي حضرت مهدي امام (عج)	السلام اي صاحب العصر السلام
يا امام العصر تا ڪٿي انتظار	وقت آه وقت سرور ٿي سوار
آءُ سيرت لافتي ڪر آشڪار	هٿ ڪري لاسيف الا ذولفقار
السلام اي حضرت مهدي امام (عج)	السلام اي صاحب العصر السلام
يا امام المنتظر تون حق جو نور	اي خدا جا نور ٿيو وقت ظهور
منتظر تنهنجا به شه حضرت حضور	تا نه ڪو نصر من الله ۾ قصور
السلام اي حضرت مهدي امام (عج)	السلام اي صاحب العصر السلام
اي شه عادل مدد امداد ڪر	اي سندر عالم اجها ڪو داد ڪر
قتل ڪر دجال ملڪ آباد ڪر	دين دين حق جو تون ارشاد ڪر
السلام اي حضرت مهدي امام (عج)	السلام اي صاحب العصر السلام
دين داور دين حق ڪي ڏي رواج	حق ڏئي آو تنهنجو حق هي تخت تاج

نه آهي عالم کي بنا تو ٻيو علاج تنهنجي مرضي جي موافق جڳ مزاج
 السلام اي حضرت مهدي امام (عج) السلام اي صاحب العصر السلام
 سامره سرادب سائين آو شتاب مون عريضه جو جواب باصواب
 ٿي سوار اي سيد عاليجناب امر ٿي هي عبد هوئي حاضر رڪاب
 السلام اي حضرت مهدي امام (عج) السلام اي صاحب العصر السلام
 يا امام المنتظر بهر خدا مونکي تنهنجو انتظار آهي سدا
 آءٌ سنڌ ثابت علي مسڪين گدا شاه هن پنهنجي گدا کي ڏي لقا
 السلام اي حضرت مهدي امام (عج) السلام اي صاحب العصر السلام

هديو: رياض حسين چانڊيو ڪربلائي (جهانگارا)

گزارش

پڙهندڙ محترمن کان گزارش آهي ته ترجمي کي مفيد ۽ بهتر
 بڻائڻ لاءِ هن ائڊريس تي رابطو ڪندا

Email<sindh_mari@yahoo.com>

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ

الحمد لله رب العالمين والصلوات لاهلها لاسيما علي الامام
المنتظر والحجت الثاني عشر روعي و ارواح العالمين
لتراب مقدسه الفدا
اما بعد :

هي كتابچو نالي ” انتظار “ جيڪو ڪتاب ” اسرار موفقيت “ جي
نالي سان ٻن جلدن تي مشتمل آهي. ان جي هڪ حصي جو ترجمو
پيش خدمت آهي، هي ڪتاب فارسي زبان ۾ لکيو ويو آهي جنهن
جو مصنف جناب حجة الاسلام والمسلمين سيد مرتضيٰ مجتهد
سيستاني صاحب (دام ظلّه) آهن سائين جن جي اها ڪوشش
رهئي آهي ته دين اسلام جي خدمت ٿئي، انهيءَ ڪوشش ڪري
سائين جن، حق جي ڳولها ڪرڻ وارن ۽ مولا جي ملنگن لاءِ
سدائين علمي تحفو ڏيندا رهندا آهن.

آءُ هن ڪتاب جي ترجمو انهي ڪري قبول ڪيو آهي ته انهي
ذريعي سان اسان به قرآن ۽ اهل بيت جي دامن سان وابسته رھون.
انهي رستي سان مولا امام زمانه (عج) جي انتظار ڪرڻ وارن
منجهان ٿي قرآن پاڪ جي هن فرمان کي سمجهي سگهون،
وَلَقَدْ كَتَبْنَا فِي الزُّبُورِ مِنْ بَعْدِ الذِّكْرِ أَنَّ الْأَرْضَ يَرْثُهَا عِبَادِيَ
الصَّالِحُونَ^(۱)

ترجمو: ۽ اسان ذڪر کان بعد زبور ۾ لکيو آهي ته اسانجي
زمين جا وارث اسان جا نيڪ بندا ئي ٿيندا.

الاحقر: محمد حسن مري

(۱۵) ماه مبارك رمضان ۱۴۲۵ هـ (ق)

(۱) سورة انبيا ۱۰۵

انتظار

مولا علي (ع) فرمايو آهي:

”افْضَلُ عِبَادَةِ الْمُؤْمِنِ اِنْتِظَارُ فُرْجِ اللَّهِ“

”مؤمن جي بهترين عبادت اها آهي ته هو الله جي طرفان مشڪل ۽ غمن کان نڪرڻ جو انتظار ڪري“

انتظار جي اهميت

انتظار معاشري جي بهترين انسانن جي صفت آهي، جيڪي ڪاميابي جي رستي تي هلن پيا ۽ ان رستي تي پوري طرح سان عمل ڪندا رهن ٿا، ان لاءِ جو غيبت جي وقت جون حديئون پڻ تمام مضبوط ۽ آئمه (ع) جي پاڪ زبان مبارڪ کان جاري ٿيل آهن. جن ۾ اهو فرمايو ويو آهي ته انتظار ڪرڻ وارا انسان تمام زماني جي سٺن انسانن کان به وڌيڪ فضيلت وارا آهن. انهي ڪري ڪيترا ئي انسان انتظار جي مسئلي کي سٺي طريقي سان سمجهندي، ڦاٿل آهن ته اڄ جي زماني ۾ ڪاميابي جو بهترين سبب انتظار آهي. ۽ اهو عقيدو رکن ٿا ته انسان پنهنجي ڪاميابي جي بلند سببن کي انتظار واقعي ۾ پيدا ڪري سگهي ٿو، ان وسيلي سان معنويت جي بلند چوٽين تي پرواز ڪري ۽ پنهنجي معاشرتي ۽ روحاني مشڪلن کان نجات حاصل ڪري سگهي ٿو. انتظار جي حقيقي معنيٰ اها ڏکي حالت آهي جنهن کي ائين چئي سگهجي ٿو ته: جيڪا گجهه ۽ رازن جي کوٽن ۾ گهيريل آهي. تمام گهٽ انسانن انهي مان بلندن جو رستو ڪڍيو آهي. ۽ دشمنن جي حيلن ۽ بهانن جو مقابلو ڪيو آهي.

ان ڪري جو انتظار جي بلند ۽ بهترين معنيٰ اها آهي ته امام زمانه (ارواحناfade) جي حڪومت خدا طرفان قائم ٿيڻ ۽ خدا جي حڪمن کي رواج ڏيڻ، ان جي خدمت ڪرڻ لاءِ پاڻ کي تيار ڪرڻ، ۽ مدد ڪرڻ، اهي سڀئي ڳالهون امام زمانه (ارواحناfade) جي خاص صاحبين ۾ موجود آهن.

انتظار جي جيتري به ڪيفيت انسان ۾ پيدا ٿيندي اها حقيقت ۾ هڪ قسم جي غيبي مدد آهي، ۽ اهو خدا تعاليٰ جي ويجهو ٿيڻ جو سبب آهي. اگر اها شي انسان جي اندر ۾ سدائين هجي ۽ پنهنجي ڪمال تائين پهچي وڃي ته پوءِ انسان جي اندر ۾ جيڪا ڪشمڪش واري حالت جيڪا انسان جي لاعلمي جي ڪري پيدا ٿيندي آهي، ان ڪيفيت کي ختم ڪري ڇڏيندي ۽ انسان جي اندر ۾ هڪ قسم جي روشني جي شعاع جا دروازا کولي ڇڏيندي آهي. ان سبب ڪري انسان ڪمال تائين پهچندو آهي. انتظار ان کي چوندا آهن ته انسان هر لحاظ سان هر حال ۾ تيار هجي. اهڙو انتظار انسان کي پاڪ دلي ۽ محبت ۽ روشني ڏانهن هدايت ڪندي انسان لاءِ هن دنيا ۾ سڀني شيطاني طاقتن کي ختم ڪري ڇڏيندو آهي. (۸)

(۸) جيڪي انسان امام زمانه (عج) جي ياد، انتظار ۽ توسل لاءِ جيڪي محفلون ۽ مجلسون قائم ڪندا آهن انهن جي تعداد تمام گهڻي آهي الحمد للّٰه اها تمام ڀلي ڳالهه آهي ته اسان به انهيءَ جا انڪاري نه آهيون ۽ اها به اسانجي مراد نه آهي ته انهن ۾ انتظار جي حالت ڪانهي. اسان اهو ٿا چئون ته انتظار جا مختلف درجا آهن جيڪي انسان انهي جي بلند مرتبي تي پهچي ويندا آهن جن جي تعداد اگرچہ تمام ٿوري آهي. اهي به انهي انسانن منجهان آهن. جيڪي تمام بلند مرتبي تي پهتا آهن. انهن تمام وڏي ڪوشش ۽ محنت ڪئي آهي ۽ مشڪلون ۽ تڪليفون برداشت ڪيون اٿن، ان کان پوءِ انهي درجي تي پهتا آهن. (اسان سڀني کي ڪپي ته انهيءَ مرتبي تي پهچڻ جي ڪوشش ۽ جدو جهد ڪيون)

ان ڳالهه کي مد نظر رکندي اسان چئي سگهون ٿا ته اهڙو انسان انهن مرحلن کي طئي ڪري سگهي ٿو جنهن کي خدا تعاليٰ اهڙي سگهه ۽ طاقت ڏني هجي. انهي ڳالهه کي اسان سمجهون ته امام زمانه (ارواحنفاذ) جي حڪومت ڪا معمولي حڪومت ڪانهي، بلڪ هڪ اهڙي حڪومت هوندي جنهن کي سمجهڻ به انسان جي وس ۾ نه آهي.

اها حڪومت اسان جي سجهه، سوچ ۽ طاقت کان به مٿي آهي. سڀني انسانن لاءِ ضروري آهي ته اهي مولا امام زمانه (ارواحنفاذ) جي مدد لاءِ حاضر ٿين. الله جي نيڪ ٻانهن ۾ شامل ٿين ته جيئن مولا جي حڪم ۽ فرمان تي عمل ڪرڻ جي طاقت حاصل ڪري سگهن. البت انهي طاقت کي حاصل ڪرڻ آسان ڳالهه نه آهي بلڪ انهي جي لاءِ هڪ خاص طاقت ۽ مدد جي ضرورت آهي.^(۱)

اهي حديثون جن ۾ امام زمانه (ارواحنفاذ) جي ٽي سو تيرنهن بهترين صحابين جي صفتن ۽ فضيلتن کي بيان ڪيو ويو آهي انهن ۾ روحاني ۽ هڪ غير معمولي طاقت کي بيان ڪيو ويو آهي، البت غيبت واري زماني ۾ پڻ اهڙيون طاقتون موجود آهن.

(۱) ڪافي اهڙيون روايتون آهن جن ۾ مولا امام زمانه (ارواحنفاذ) جي حڪومت ۾ غير معمولي طاقتن کان فائدي وٺڻ کي بيان ڪيو ويو آهي.

انتظار جو سبب

اسان لاءِ ضروري آهي، ته انتظار جي صحيح معنيٰ کان واقفيت حاصل ڪري پوءِ انهي حالت ۽ كيفيت کي پاڻ ۽ ٻين ۾ پيدا ڪرڻ جي ڪوشش ڪيون.

انتظار جي حقيقي معنيٰ کي حاصل ڪرڻ ۽ ٻين تائين پهچائڻ لاءِ مختلف رستا ذڪر ڪيا ويا آهن. جنهن رستن تي هلي ڪري (عمل ڪري) اسان معاشري ۾ انتظار جي كيفيت آڻي سگهون ٿا ۽ سڀني جي وجود جي گهرائين ۾ انتظار جي وڻ کي ثمر دار ڪري سگهون ٿا.

هيٺ ڏنل ڪجهه اهم طريقن سان سماج کي انتظار ڏانهن رغبت ڏياري سگهون ٿا.

۱_ولايت جي بلند مرتبي کان واقفيت ۽ امام زمانه (ارواحناfade) جي معرفت حاصل ڪرڻ.

۲_انتظار جي حيرت ۾ وجهندڙ نشانين سان گڏ انهي جي صحيح ۽ مڪمل معنيٰ ۽ ان جي بلند ترين مرحلن کان واقفيت حاصل ڪرڻ.

۳_امام زمانه (ارواحناfade) جي صحابين جي صفتن ۽ خصوصيتن کان واقفيت حاصل ڪرڻ، جيڪي انتظار جي تمام بلند مرتبي تي فائز هئا ۽ هڪ تمام عظيم روحاني طاقت سان سرشار هئا ۽ امام زمانه (ارواحناfade) جي حڪم کي سرانجام ڏيندا رهيا.

۴_اڄ جي انسانن ۽ بعد ۾ اچڻ وارن جي زندگي ۾ تمام وڏين تبديلين جي واقفيت ۽ ڄاڻ حاصل ڪرڻ، جيڪي تبديليون امام زمانه (ارواحناfade) جي ظهور جي وقت ظاهر ٿينديون

امام زمانه (ارواحنفاذ) جي منزلت جي ڄاڻ ۽ سندن محبت ڪرڻ وارن ساٿين جي ڄاڻ ۽ عقل ، سمجھ ۽ سوچ جو پايو تڪميل تائين پهچڻ ، غيب ۽ نه ڏنل دنيا سان واسطو نه ڄاتل مخلوق کي سڃاڻڻ . پري پري فضاڻن ۽ آسمانن جو سفر ڪرڻ ۽ ان قسم جا ٻيا مسئلا ، ماڻهن کي ظهور امام زمانه (ارواحنفاذ) جي مسئلي ڏانهن توجه ڏيارين ٿيون. سندن مولا جي عظمت (وڏي شان) واري ۽ پر راز حڪومت لاءِ تياري جي همت ڏيارين ٿيون. انهن حقيقتن جو علم ۽ ڄاڻ، پاڪ دل انسانن جي اندر ۾ هڪ عجيب قسم جي عشق ، محبت ۽ خوشي کي جنم ڏينديون آهن. ^(۸)

ان ڪري اهي انسان مولا جا حبدار (شيدائي) ٿي ويندا آهن. سماج ۾ انتظار ۽ ظهور جي ڪيفيت کي اجاگر ڪندا آهن. حقيقت ۾ اهو ڪم هر مسلمان تي فرض آهي.

(۸) انهيءَ کان علاوه ٻيا به ڪافي رستا آهن جيڪي انسان کي انتظار جي طرف دعوت ڏيندا آهن. جنهن ما ڪجهه جي وضاحت اسان ڪتاب اسرار موفقيت ۾ بيان ڪئي آهي. خلوص ، معارف جي ڄاڻ ، محبت اهل بيت (ع) جي ڄاڻ

امام زمانه (عج) جي مقام ۽ منزلت جي ڄاڻ

امام زمانه (ارواحنفاذ) جو عظمت وارو وجود پنهنجي نوراني خوبين ڪري انتظار جي ڪيفيت لاءِ ڪُنڇيءَ جي حيثيت رکي ٿو.

ان ڪري جو دنيا ۾ مولا (عج) کان سواءِ ڪو به رهبري ، امامت ۽ هن دنيا جي اصلاح جي لائق ڪونهي. اهو ئي سبب مولا (عج) ڏانهن انسان کي راغب ڪندو آهي. مولا امام زمانه (ارواحنفاذ) خدا جي آخري نشاني آهي ۽ مولا (عج) خدا طرفان انسان لاءِ آخري رهبر ۽ هدايت ڪرڻ وارو آهي. انهي ڪري مولا امير المؤمنين (ع) اهڙي پاڪ هستي جي باري ۾ فرمايو آهي:

”عِلْمُ الْأَنْبِيَاءِ فِي عِلْمِهِمْ وَسِرُّ الْأَوْصِيَاءِ فِي سِرِّهِمْ وَعَزُّ الْأَوْلِيَاءِ فِي عَزِّهِمْ كَالْقَطْرَةِ فِي الْبَحْرِ وَالذَّرَّةُ فِي الْقَفْرِ“^(۱)
”تمام انبياء جو علم، تمام وصين جا راز ۽ تمام ولين جون عزتون سندن جي علم ، راز ۽ عزت جي مقابلي ۾ ائين آهن جيئن سمنڊ ۾ هڪ ڦڙو يا ريگستان ۾ هڪ ذرو،“

هاڻ اسان اهڙي وقت ۾ زندگي گذاري رهيا آهيون، جيڪو معصومن جي سلسلي جي آخري ڪڙي جو وقت سڏجي ٿو. انهي ڪري اسان تي فرض آهي ته اسان سندن جي نوراني فرمانن جي سايه هيٺ رهي ڪري بربادي ۽ تباهي کان پناهه حاصل ڪيون. مولا (عج) جي ظهور جي لاءِ رستو هموار (سنواريون) ڪيون ، ان نور جي چاندوڪي جي لاءِ گهڙيون ڳڻيندا

(۱) بحار الانوار ج ۲۵ ص ۱۷۳ _

رھون تہ مولا جو ظھور ٿئي ۽ مولا اچي ھدايت وارو پرچمر ۽ عدالت ۽ نورانيت کي دنيا تي قائم ڪري.

اگر ڪو شخص هن دور ۾ پنهنجي وقت جي امام کي سڃاڻي ۽ ان سان گڏ وري ان شيءِ کان پڻ واقف هجي ته مولا پرده غيبت ۾ رهي ڪري ڪيئن اسان جي مدد فرمائي رهيو آهي ۽ اها به واقفيت رکندو هجي ته جيڪي تبديليون مولا پنهنجي ظهور وقت انسانن ۽ دنيا ۾ وجود آڻيندا اهو انسان سدائين لاءِ مولا جي ياد ۾ رهندو، جهڙي ريت حڪم به اهو آهي ته ولايت واري نور جي انتظار ۾ زندگي گذاريندا رهو. (۱)

اها معرفت انسان جي دل مان تمام پليدين ۽ بُراين کان پاڪ ۽ صاف ڪري، ان جي جاءِ تي نورانيت کي رکندي آهي. هاڻ اوهانجي اڳيان هڪ بهترين حديث شريف پيش ڪجي ٿي جيڪا غيبت جي وقت امام زمانه (ارواحنفاذ) جي غيبي مدد جي باري ۾ بيان ٿيل آهي.

هن حديث کي جابر جعفي[ؓ] حضرت جابر ابن عبدالله انصاري[ؓ] ۽ ان حضور پاڪ^ﷺ کان نقل ڪيو اٿس. پاڻ حضور فرمايو:

ذَاكَ الَّذِي يَفْتَحُ اللَّهُ تَعَالَى ذِكْرَهُ - عَلَى يَدَيْهِ مَشَارِقُ

الأرض وَمَغَارِبُهَا ، ذَاكَ الَّذِي يَغِيبُ عَنْ شِعْطِهِ وَأَوْلِيَائِهِ غَيْبَةً لَا يَثْبُتُ فِيهَا عَلَي الْقَوْلِ بِإِمَامَتِهِ إِلَّا مَنْ اِمْتَحَنَ اللَّهُ قَلْبَهُ بِالْإِيمَانِ .

قَالَ: فَقَالَ جَابِرٌ: يَا رَسُولَ اللَّهِ فَهَلْ يَنْتَفِعُ الشَّيْعَةُ بِهِ فِي غَيْبَتِهِ ؟

(۲) بحار الانوار ج ۲۵ ص ۱۷۳ -

فَقَالَ أَيُّ وَالَّذِي بَعَثَنِي بِالْبُتُوتِ أَنَّهُمْ لَيَسْتَفْعُونَ بِهِ وَ
يَسْتَضِيئُونَ بِنُورِ وَلَايَتِهِ فِي غَيْبَتِهِ كَانْتِفَاعِ النَّاسِ بِالشَّمْسِ
وَ أَنْ جَلَّلَهَا السَّحَابُ، يَجَابِرُ، هَذَا مَكْثُوتُ سِرِّ اللَّهِ وَمَخْزُونُ
عَلَمِهِ فَأَكْتُمُهُ الْأَعْنَ أَهْلِهِ“ (١)

اهو (حضرت مهدي ارواحناده) آهي الله سائين _وڏي شان وارو _جنهن جي هٿان اوڀر ۽ اولهه جون زمينون فتح ڪرائيندو. اهو آهي، جيڪو شيڪن ۽ ولين کان غائب هوندو اهڙي طرح جو ڪير به انهيءَ جي امامت جي عقيدي تي ثابت قدم نه رهندو، سواءِ ان شخص جي جنهن جي دل کي خداوند عالم آزمايو هجي.

جابر جعفري چئي ٿو ته : جابر ابن عبدالله انصاري ، حضورؐ جي خدمت ۾ عرض ڪيو: يا رسول اللهؐ ڇا پلا ان جي غيبت جي وقت، ان جا شيعه سندن جي پاڪ وجود کان فائدو وٺي سگهندا؟

حبيب خداؑ فرمايو: انهي خدا جو قسم جنهن مونکي پنهنجو رسول بڻايو آهي. اهي انسان (شيعه) مولا جي نور ولايت مان فائدو کڻندا رهندا، جهڙي طرح انسان سج کان استفادو ڪندا آهن جنهن وقت اهو جهڙ سان ڍڪيل هوندو آهي.

اي جابر ، اهو الله سائين جي علم جي خزانن منجهان آهي ان ڪري سندن کي پردي ۾ رکيو سواءِ ان جي اهل کان. هن حديث شريف ۾ توهان ملاحظو ڪيو ته پيغمبر خداؐ ڪيتري تاڪيد سان قسم کڻي رهيو آهي، ته شيعه امام زمانه (ارواحناده) جي غيبت ۾ به سندن جي ولايت جي روشني منجهان فيض حاصل ڪندا رهندا.

(١) ڪمال الدين ص ١٤٦ ۽ ١٤٧ _ بحار الانوار ج ٣٦ ص ٢٥٠ _

هڪ فارسي شعر آهي جنهن ۾ مولا جي زيارت جي باري ۾ بيان ڪيو ويو آهي، انهن لاءِ جيڪي فارسي شعر سان دلي لڳاءُ رکندا آهن.

ڪيست بي پرده به خورشيد ، نظر باز ڪند

چشم پوشيده ما ، علت پنهاني تست ،

از لطافت نتوان يافت ، ڪجا مي باشي ،

جاي رحم است برآن کس ڪ تماشائي تست .

حقيقت اها آهي ته امام زمانه (ارواحنفاذاه) هن دور ۾ غائب آهن.

پر غيب جا پرده اسان جي دلين تي آهي. نه ته امام

زمانه (ارواحنفاذاه) انهن انسانن لاءِ ڇمڪندڙ نور آهن، جنهن جو

دل شيشي جيان پاڪ ۽ صاف آهي، پوءِ ڪٿي ظاهري

طور تي اهي اکين کان نابينا ڇو نه هجن.

ان حقيقت طرف انسان توجه ڪري، ته اها ئي حقيقت انسان

کي منزل ولايت ۽ مولا جي علم ۽ طاقت ڏانهن هدايت

ڪري ٿي، مولا امام زمانه (ارواحنفاذاه) جي محبت کي دلين ۾

اجاگر ڪري ٿي، ۽ مولا جي اچڻ واري حڪومت جو انتظار

انسان جي دلين ۾ پيدا ڪري ٿي.

”مترجم“

ان باري ۾ هڪ تمام اهم ۽ انسان جي اصلاح ڪندڙ روايت کي اوهان جي اڳيان پيش ڪجي ٿي، جيڪا ڪتاب اسرار موفقيت جي جلد ۲ ۽ صفحي ۵۰ تي ذڪر ڪيل آهي. جيڪا تمام مفيد ۽ معاشري جي اصلاح ڪندڙ روايت آهي، اها روايت ابو بصير مولا امام محمد باقر^ع کان نقل ڪئي آهي..

قَالَ : دَخَلْتُ الْمَسْجِدَ مَعَ أَبِي جَعْفَرٍ وَالنَّاسُ يَدْخُلُونَ وَيَخْرُجُونَ فَقَالَ لِي : سَلِ النَّاسَ هَلْ يَرَوْنِي ؟ فُكِّلَ مِنْ لَقِيَّتِهِ قُلْتُ لَهُ : ارَأَيْتَ أَبَا جَعْفَرٍ ؟ فَيَقُولُ : لَا وَهُوَ وَاقِفٌ حَتَّى دَخَلَ أَبُو هَازُونَ الْمَكْفُوفُ ، قَالَ : سَلْ هَذَا ، فَقُلْتُ : هَلْ رَأَيْتَ أَبَا جَعْفَرٍ ؟ فَقَالَ : أَلَيْسَ هُوَ قَائِمًا ، قَالَ : وَمَا عَلِمُكَ ؟ قَالَ : كَيْفَ لَا أَعْلَمُ وَهُوَ ثَوْرٌ سَاطِعٌ . قَالَ : وَ سَمِعْتُهُ يَقُولُ لِرَجُلٍ مِنْ أَهْلِ الْإِفْرِيقِيَّةِ :

مَا حَالُ رَاشِدٍ ؟ قَالَ : خَلَقْتُهُ حَيًّا صَالِحًا يُثَرِّدُكَ السَّلَامُ ، قَالَ : رَحِمَهُ اللَّهُ ، قَالَ : مَاتَ ؟ قَالَ : نَعَمْ ، قَالَ : وَمَتَى ؟ قَالَ : بَعْدَ خُرُوجِكَ بَيَوْمَيْنِ ، قَالَ : وَاللَّهِ مَا مَرَضَ وَلَا كَانَ بِهِ عِلَّةٌ ، قَالَ : وَإِنَّمَا يَمُوتُ مَنْ يَمُوتُ مِنْ مَرَضٍ أَوْ عِلَّةٍ . قُلْتُ : مَنْ الرَّجُلُ ؟ قَالَ : رَجُلٌ كَانَ لَنَا مُوَالِيًا وَلَنَا مُحِبًّا . ثُمَّ قَالَ : لَعْنُ تَرَوْنَ أَنَّهُ لَيْسَ لَنَا مَعَكُمْ أَعْيُنٌ نَظَرَاهُ أَوْ أَسْمَاعٌ سَامِعَةٌ ، لَيْسَ مَا رَأَيْتُمْ ، وَاللَّهِ لَا يَخْفَى عَلَيْنَا شَيْءٌ مِنْ أَعْمَالِكُمْ ، فَاحْضَرُونَا جَمِيعًا وَعَوِّدُوا أَنْفُسَكُمْ ، الْحَيَّرَ ، وَكُونُوا مِنْ أَهْلِهِ تَعْرِفُوا فَإِنِّي بِهِذِ امْرُؤٍ وَلَدِي وَ شِيعَتِي، (۱)

(۱) بحار الانوار ج ۴۶ ص ۲۴۳ _ ۲۴۴ ڪتاب خرائج ج ۲ ص ۵۹۵ ح ۷

ابو بصير چئي ٿو ، امام محمد باقر^ع سان گڏ جي مسجد ۾ داخل ٿياسين ، ۽ انهي وقت ماڻهن جي مسجد ۾ اچ وڃ هئي، امام^ع مونکي فرمايو: ماڻهن کان پڇاءِ ڪر ڇا پڻ! مونکي ڏسي رهيا آهن؟ ۽ آءُ جنهن سان به مليس انهي کان پڇا ڪيم ته ڇا امام محمد باقر^ع کي ڏٺو اٿئي؟ جواب ڏيندا رهيا ته نه، ايتري تائين جو هڪ انڌو شخص جنهن جو نالو ابو هارون هو آيو، مولا فرمايو: هن کان پڇا ڪر. ان کي چيم امام محمد باقر^ع کي ڏٺو اٿئي؟ ابو هارون : ڇا مولا هتي ڪونهي بيٺو؟

ابو بصير : تون انهي حقيقت کان ڪيئن واقف ٿيئي؟
 ابو هارون : ڪيئن نه ان کان واقفيت ۽ ڄاڻ حاصل ڪيان در حقيقت امام^ع واضح ۽ روشن نور آهي .
 هن مقام تي فارسي شعر ذوق وارن لاءِ پيش خدمت آهي،
 يار پيشت حاضر و تو از خودي ، غايب از او باخود ا،
 آخر ڪم گم ڪردي ڇهه مي جوئي بگو؟!

ان وقت ابو بصير چئي ٿو: ڏنم ته مولا^ع هڪ شخص جيڪو افريقا جو رهاڪو هو ان کي فرمايو:

راشد جا ڪهڙا حال هئا؟ اهو شخص ورائيو : جڏهن افريقا کان آيو هوس ته هو ان وقت ته زندهه، صحيح، سالم ۽ اوهان کي سلام عرض ڪري رهيو هو، مولا^ع فرمايو : خداوند ، ان تي رحمت ڪري ان شخص عرض ڪيو مولا^ع ڇا اهو مري ويو آهي؟ مولا^ع فرمايو: ها ان عرض ڪيو مولا ڪڏهن؟ مولا^ع فرمايو: ٻه ڏينهن تنهنجي افريقا مان روانو ٿيڻ کان پوءِ. شخص،

خدا جو قسم راشد نه بيمار هو، نه ڪا تڪليف هئس ! مولا^ع

فرمایو هن دنیا مان لاڏاڻو فقط بیماری یا تکلیف سبب
ٿئي ٿو.

ابو بصیر عرض ڪيو: مولا^۴ هي شخص کير آهي؟ مولا^۴
فرمایو: اهو اسان جي حیدارن منجهان ۽ اسان جي خاندان
سان محبت ڪرڻ وارن منجهان آهي. ان وقت مولا^۴ فرمایو:
چا اهو عقیدو رکو ٿا ته اسان کي ڏسڻ لاءِ یا اسان جي آواز
ٻڌڻ لاءِ اوهان وٽ ڏسڻ واریون اکيون ۽ ٻڌڻ وارا ڪن
ڪونهن، اها ڪيتري ته افسوس واري ڳالهه آهي. جنهن
جو عقیدو رکو ٿا، خدا جو قسم اسان جي اڳيان اوهان جي
اعمالن منجهان ڪا به شئي لڪل ڪانهي. بس سڀ انسان
اسان کي پاڻ وٽ حاضر ۽ پنهنجي عملن تي ناظر سمجهن
پاڻ ۾ سنن ڪمن جي عادت وجهن ۽ نیک ڪم انجام ڏين،
تاکي ان حقیقت کي سڃاڻي سگهن. (ان کان پوءِ مولا^۴ فرمایو: مان
جيڪو ڪجهه فرمایو آهي پنهنجن شیعن کي حڪم ڪيو اٿم.

انهي روایت ۾ به ڳالهيون قابل توجه آهن.

۱. انسان کي ڪپي ته پاڻ کي بُراين کان ۽ گناهن کان پاڪ ۽
صاف ڪري تاکي معصوم^۵ امام جي زیارت جي لائق ٿي
سگهي. ۽ انهن نورن جي زیارت ڪري سگهي.

۲. هن روایت ۾ مولا^۴ علم غیب جي خبر ڏئي اسان جي
اڳيان علم غیب کي واضح فرمایو آهي.

انتظار جي اثرن جي ڄاڻ

(۱) مايوسي ۽ نااميدي کان پري ٿيڻ

اهڙي سماج ۾ جتي دين جو نالو نشان به ڪونهي ۽ ماڻهو سٺي مستقبل جي سوچ ۾ به نه هجن، پوءِ قتل، خونريزي، خود ڪشي، ۽ اهڙي قسم جا ٻيا غلط ڪم تمام گهڻا ٿيندا آهن. ان ڪري جو سماج ۾ غربت، تنگ دستي، ظلم، ڏاڍ، قانون جي پڇڪڙي، انسان جي حقن جي خلاف ورزي ۽ بي توجهي جهڙن حالتن سان منهن ڏيڻو پوندو آهي، يا وري اهڙين حالتن سان مقابلي ڪرڻ لاءِ واقفيت جو نه هجڻ ته انهن حالتن ڪري سماج ۽ معاشرو تباهي ڏانهن وڌي ويندو آهي ۽ ان معاشري ۾ نااميدي ۽ مايوسي پکڙبي آهي. ڇا ڪاڻ ته اهڙا ماڻهو غيبي طاقت کان مايوس ۽ نااميد هوندا آهن. ان ڪري مشڪلن کان بچڻ لاءِ خود ڪشي ڪرڻ لاءِ تيار ٿي ويندا آهن. پوءِ انهي ظلم ۽ خود ڪشي کي پنهنجو ڪري (پنائي) نه صرف پنهنجي دنيا ۽ آخرت، بلڪي پنهنجي خاندان ۽ ان سان گڏ پنهنجن مائٽن مٿن کي به هڪ وڏي تباهي ۾ مبتلا ڪري ڇڏيندا آهن.

ليڪن ان جي مقابلي ۾ جن جي دلين ۾ انتظار جي ڪيفيت اڃاگر هوندي آهي، ۽ هر وقت دنيا ۾ ولايت واري نور جي چمڪڻ جي انتظار ۾ آهن. اهي ڪڏهن به اهڙي قسم جو ظلم نٿا سهي سگهن يا وري خودڪشي نه ٿا ڪري سگهن، جيڪو ظلم پاڻ سان گڏ سماج ۽ معاشري جي تباهي جو سبب ٿئي. ان جو سبب اهو آهي ته هنن کي انتظار جي مسئلي متعلق واقفيت اٿن. جنهن جي نتيجي ۾ اهڙا ماڻهو مايوسي ۽ نااميدي کان پري آهن. ان مطلب کي هيٺ ڏنل روايت ۾ واضح بيان ڪيو ويو آهي.

عَنْ الْحَسَنِ بْنِ الْجَهْمِ قَالَ : سَأَلْتُ أَبَا الْحَسَنِ عَنْ شَيْءٍ مِنْ
الْفَرَجِ ، فَقَالَ :^١ أَوَلَيْسَتْ تَعْلَمُ أَنَّ إِنْتِظَارَ الْفَرَجِ مِنَ الْفَرَجِ ؟
قُلْتُ : لَا أَدْرِي إِلَّا أَنْ تُعَلِّمَنِي ، فَقَالَ :^٢ نَعَمْ ، إِنْتِظَارُ الْفَرَجِ
مِنَ الْفَرَجِ (١)

حسن بن جهم چئي ٿو : امام موسيٰ كاظم^ع کان مون فرج
(مشڪل آسان ٿيڻ) جي باري ۾ سوال ڪيم، مولا^ع فرمايو : ڇا
توڪي خبر نه آهي ته فرج جو انتظار، فرج ۾ آهي.
مان عرض ڪيو اوهان جيترو مونڪي ٻڌايو آهي ، انهي
کان وڌيڪ مونڪي خبر نه آهي.
مولا^ع فرمايو: فرج جو انتظار ، پاڻ فرج جو هڪ حصو آهي.

(١) بحار الانوار ج ٥٢ ص ١٢٠ _

(۲) روح جو بلند مرتبي تي پهچڻ

انسان، انتظار جي آخري مرحلي تي پهچڻ سان گڏوگڏ
 ڪجهه حد تائين امام زمانه (ارواحنفاذ) جي ظهور واري زماني
 جي ماڻهن جي حالتن کان ڄاڻ حاصل ڪري، ۽ انتظار جي
 اميد سان، پاڻ کي نااميدي ۽ تباهي کان بچائي سگهي ٿو.
 هن باري ۾ مولا امام جعفر صادق* پنهنجي پاڪ آباءِ و
 اجداد کان مولا امير المؤمنين علي* جي روايت نقل ڪئي
 آهي. جنهن ۾ مولا علي* فرمايو: ”أَفْضَلُ عِبَادَةِ الْمُؤْمِنِ إِنْتِظَارُ
 فَرَجِ اللَّهِ“ (۲)

مؤمن جي بهترين عبادت اها آهي ته خدا طرفان فرج (ظهور امام
 زمانه عج) جو انتظار ڪندو هجي.

ان بنياد تي انسان انتظار ڪندي، ظهور امام زمانه (ارواحنفاذ)
 جي اثرن ما ڪجهه اثر پاڻ ۾ پيدا ڪري سگهي ٿو. ان مطلب
 جي وضاحت مولا امام سجاده* جي حديث سان ٿئي ٿي.
 عَنْ أَبِي خَالِدٍ الْكَابُلِيِّ عَنْ عَلِيِّ بْنِ الْحُسَيْنِ*، ثُمَّ الدُّعَيْبِ
 بِوَلِيِّ اللَّهِ الثَّانِي عَشَرَ مِنْ أَوْصِيَاءِ رَسُولِ اللَّهِ* وَالْأَئِمَّةِ بَعْدِهِ، يَا
 أَبَا خَالِدٍ، إِنَّ أَهْلَ زَمَانٍ غَيَّبَتْهُ، الْفَائِلُونَ بِإِمَامَتِهِ، الْمُنْتَظَرُونَ
 لظهوره، أَفْضَلُ أَهْلِ كُلِّ زَمَانٍ، لِإِنَّ اللَّهَ تَعَالَى ذِكْرُهُ اعْطَاهُمْ
 مِنَ الْعُقُولِ وَالْأَفْهَامِ وَالْمَعْرِفَةِ مَا صَارَتْ بِهِ الْعِيْبَةُ عِنْدَهُمْ
 بِمَنْزِلَةِ الْمَشَاهِدَةِ، وَجَعَلَهُمْ فِي ذَلِكَ الزَّمَانِ بِمَنْزِلَةِ الْمُجَاهِدِينَ
 بَيْنَ يَدَيِ رَسُولِ اللَّهِ* بِالسَّيْفِ.

﴿وَلَيْكَ الْمُخْلَصُونَ حَقًّا، وَشَيْعَتُنَا صِدْقًا، وَالْدُّعَاءُ إِلَى دِينِ اللَّهِ

سِرًّا وَجَهْرًا، وَقَالَ: إِنِّي نَظَرْتُ الْفَرَجَ مِنْ أَكْثَرِ الْفَرَجِ ۝﴾^(۸)

”ابو خالد کابلي، مولا امام علي بن حسين کان نقل ڪري ٿو، مولا فرمايو: خدا جو ولي جيڪو پيغمبر خدا جي وصين منجهان ٻارهنون (وصي) ۽ سندن کان پوءِ آئمه منجهان آهي. ان جي غيبت طولاني هوندي.

اي ابو خالد، بي شڪ جيڪي ماڻهو ان جي غيبت واري زماني ۾ هوندا ۽ سندن جي ظهور جا منتظر هوندا، اهي هر زماني جي ماڻهن کان افضل آهن. ان ڪري جو خداوند ڪريم انهن ماڻهن کي ايتري عقل، سجهه، معرفت عنايت ڪندو جو انهن وٽ غيبت، ڏسڻ وانگر هوندي، ۽ انهن کي ان زماني ۾ انهن مجاهدن وانگر قرار ڏيندو جن پيغمبر خدا سان گڏ الله جي دشمنن سان جنگ ڪئي هجي، حقيقت ۾ اهي ئي خلوص وارا آهن ۽ اسان جا سچا شيعه آهن. انسانن کي ظاهري باطن ۾ دين خدا ڏانهن دعوت ڏيندا آهن. ان کان پوءِ مولا فرمايو: فرج جي لاءِ انتظار ڪرڻ عظيم ترين فرج آهي.

(ان باري ۾ هڪ فارسي شعر پيش آهي)

دوست نزديڪ تر از من به من است

وين عجبتر ڪه من از وي دورم

اين سخن باڪه توان گفت ڪه دوست

در ڪنار من و من مهجورم

سچا انتظار ڪرڻ وارا، جيڪي انتظار جي رستي تي ڪمال تائين پهتا آهن، پاڻ کا خدا جي غيبي حڪومت کي پوري دنيا تي قائم ۽ حاڪم ڪرڻ لاءِ تياري ڪري رهيا

(۸) بحار الانوار ج ۵۲ ص ۱۲۲ _

آهن. عُيبت جي زماني ۾ ڪجهه ظهور جي زماني جي
 افرادن جي خصوصيتن تائين (جئين : دل جو پاڪ ڪرڻ وغيره) تائين
 پهچي ويندا آهن. اهڙي طرح جو عُيبت جو زمانو انهن جي
 لاءِ ڏينهن جي روشنائي جيان روشن ٿي ويندي آهي. اڳر
 انتظار انهن جي دلن ۾ اهڙي قسم جو اثر نه ڪري ته پوءِ
 ڪيئن فرج اعظم جو انتظار فرج ٿيندو؟
 اهي انسان انتظار جي حالت سان گڏوگڏ ، عُيبت ۽ ظهور
 جي وچ ۾ واسطو قائم ڪري، ان زماني جي ڪجهه حالتن
 کي عُيبت جي زماني ۾ به حاصل ڪندا آهن.^(۸)

(۸) تمار گهٽ ماڻهن جيئتوئيڪ مرحوم بحر العلوم ۽ شيخ مرتضىٰ انصاري
 جهڙين شخصيتن ان مقام کي حاصل ڪيو آهي.

مرحوم شيخ انصاريؒ امام

زمانہ (ارواحِ نافدہ) جي پاڪ در تي

دلين کي نوراني ڪندڙ واقعو، دنيا تشيع جي ان با فضيلت شخص جو ذڪر آهي، جنهن ظاهري ۽ باطني طور تي عيبي مدد ۽ طاقت سان دين حنيف جي حفاظت ڪئي آهي.

مرحوم شيخ انصاريؒ جي شاگرد، سائين جي امام زمانہ (ارواحِ نافدہ) سان رابطي ۽ سائين جن جي مولا جي خدمت ۾ شرف ياب ٿيڻ کي هن ريت بيان ڪيو آهي:

هڪ دفعي مولا حسينؑ جي زيارت جي نيت سان ڪربلا معلیٰ پُھتس، انهن ڏينهن ۾ هڪ رات، اڌ رات مهل حمام وڃڻ لاءِ گهران ٻاهر آيس. ڇو جو گهڻين ۾ ڪن ڪچرو گهڻو هو ان ڪري هڪڙي بتي به پاڻ سان کڻي نڪتس، انهيءَ جي روشني تي هلندو آيس، پري کان هڪ شخص نظر آيو، مان ائين محسوس ڪيو جيئن شيخ انصاريؒ هجي. جيئن اڳتي ويس ته پڪ ٿي ته سائين پاڻ آهن، مون سوچيو ته خدايا سائين هن رات جي اونداهي ۾ (جڏهن ته سائين جون اکيون به ڪمزور هيون) ڪن ڪچري وارين گهڻين ۾ ڪيڏانهن وڃي رهيو آهي. مون دل ٿي دل ۾ خيال ڪيو ته متان ڪو شخص سائين کي نقصان پهچائي، ان ڪري مان سائين جي پٺيان آهستي آهستي هلڻ لڳس، ڪجهه دير هلڻ کان پوءِ، سائين هڪ ويران ۽ پراڻي جاءِ تي پهتا، پوري خلوص سان زيارت جامع پڙهڻ لڳا. زيارت پوري ٿيڻ کان پوءِ سائين ان جاءِ ۾ اندر داخل ٿيا، ان کان پوءِ مان ڪجهه به نه ڏٺو، ليڪن سائين جو آواز اچي رهيو هو. ائين محسوس ٿيو ته سائين جن ڪنهن سان گفتگو ڪري رهيا آهن. مان اتان کان واپس حمام هليو ويس ۽

ان کان پوءِ حرم پاڪ ويس جتي مان سائين کي ڏٺو. سفر کان واپس اچي نجف اشرف ۾ سائين جي خدمت ۾ حاضر ٿيس، ۽ ان رات واري واقعي بيان ڪيو، ۽ تفصيل جي درخواست ڪئي، پهريان ته سائين جن انهيءَ ڳالهه کان انڪار ڪيو، ليڪن گهڻي ئي اسرار کان پوءِ سائين جن فرمايو: جڏهن مولا جي زيارت جي لاءِ دل چاهيندي آهي، ته مان انهي دروازي تي هليو ويندو آهيان. جنهن کي هاڻ ڪڏهن به تون ڪونه ڏسي سگهندين. زيارت جامع پڙهڻ کان پوءِ اجازت گهرندو آهيان. اگر اجازت ملي وڃي ته پوءِ مولا جي خدمت ۾ شرف ياب ٿيندو آهيان، ۽ جيڪي ضروري مسئلا هوندا آهن، انهن جي متعلق مولا کان پڇا ڪندو آهيان.

پڻ، جيتري تائين آءُ زنده آهيان هن ڳالهه کي لڪائي رکجان ڪڏهن به ڪنهن جي اڳيان بيان نه ڪجان. ^(۱) اهڙيون ٻيون به بزرگ شخصيتون آهن جن امام (عج) سان ڪيترا ئي ڀيرا ملاقات ڪئي آهي، ۽ پاڻ کي مولا امام زمانه (ارواحنا فداه) جي ظهور لاءِ تيار ڪيو اٿن. اهي انهن ماڻهو وانگر ڪونهن جيڪي ظهور جي زماني ۾ قرآن جي آيتن جي تفسير ۽ وضاحت به ڪندا آهن ۽ مولا سان جنگ لاءِ پڻ تيار ٿيندا هجن.

(ان باري ۾ هڪ فارسي شعر پيش آهي)
 ڪليد گنج سعادت فتد به دست ڪسي
 ڪه نخل هستي او را بود برهنري
 چو مستعد نظر نيستي، وصال مجوي
 ڪه جامر ندهد سود، وقت بي بصري

(۱) زندگي و شخصيت شيخ انصاري ص ۱۰۶ -

ڪاميابين جي ڪُنڄي ۽ محروميت جا سبب
ممڪن آهي سوال ٿئي ته ڪيئن شيخ^{جڏهن} چاهي اجازت
حاصل ڪري مولا^{جي} گهر ۾ داخل ٿئي ۽ پنهنجي مولا
سان گفتگو ڪندا هئا، انهن ڪيئن ان مرتبي کي حاصل
ڪيو ؟

جڏهن ته سندن شاگرد به امام زمانه^(ارواحنفاذ) جي نوراني گهر
جي زيارت ڪئي، پر انهن کي اهو فخر حاصل نه ٿيو، ان
ڪري شيخ^{پنهنجي} شاگرد کي فرمايو ته:

تون هن کان پوءِ ان نوراني گهر کي ڏسي نه سگهندين.
هيءُ سوال تمام اهم آهي، جنهن جو جواب ڏيڻ به ضروري
آهي. افسوس جي ڳالهه اها آهي ته ڪجهه ماڻهن ان سوالن
کان اڳ ئي تيار ٿيل جواب پاڻ وٽ حاضر رکندا آهن. مد
مقابل کي جلدي سان جواب ڏئي ڇڏيندا آهن: ته خدا تعاليٰ
جي^(نعوذبالله) مرضي آئين هوندي، خدا جي ڪجهه ماڻهن سان
پهنجائپ اٿس. ۽ ان جو ڪنهن قسم سان عملن يا دعا سان
واسطو ڪونه آهي.

اهڙي طرح سان جواب ڏئي صرف انسان پنهنجي جان ڇڏائڻ
جي ڪوشش ڪندو آهي. ان ڪري جو اهو جواب ڪنهن کي
به ڦاٿل ڪونه ٿو ڪري، ۽ نه وري ان سان ڪنهن جي
راهنمائي ٿي ڪري سگهجي. هاڻ اسان ان جو جواب خاندان
وحي جي فرمانن جي روشني ۾ ڏيڻ چاهيندا سين:

خدا وند عالم تمام انسانن کي روحاني ڪمال ۽ معنويت
جي بلندين تي پهچڻ جو حڪم ڪيو آهي. انهي عام دعوت
ڪري جيڪو به ان رستي تي قدم کڻندو، ان جو خدا انهي
کي اجر ۽ صلوضرور عطا ڪندو، جهڙي ريت ميزبان
مهمانن جي دعوت ڪندو آهي ۽ سڀني جي گڏ ٿيڻ کان پوءِ

انهن جي خدمت ۾ مهماني پيش ڪندو آهي. اهڙي ريت خالق به سڀني انسانن لاءِ بلندين ۽ ڪمال تي پهچڻ جا رستا انسان اندر رکيا اٿس. جنهن کي خدا وند عالم قرآن پاڪ ۾ صاف الفاظ ۾ بيان فرمايو آهي،

”وَالَّذِينَ جَاهَدُوا فِينَا لَنَهْدِيَنَّهُمْ سُبُلَنَا“^(۱)

”جيڪو به اسان جي رستي تي هلڻ جي ڪوشش ڪندو اسان يقيناً ان کي سڌي رستي جي هدايت ڪنداسين“

هاڻ مهمانن جو ڪم آهي ته اهي، خدا جي دعوت جوسهڻي نموني جواب ڏين، ۽ معنوي بلندين ۽ روحاني ڪمال تائين پهچڻ لاءِ قدم کڻن. اها يقيني ڳالهه آهي ته انسان ۾ معنوي بلندين تي پهچڻ جي سگهه موجود آهي. انسان اندر خالق ان سگهه کي رکيو آهي، پر افسوس جو انسان ان طاقت کان فائدو ڪونٽو وٺي. جهڙي ريت بي سمجهه مالدار ماڻهو صرف پنهنجي بئنڪ اڪاؤنٽ ڀرڻ جي سوچ ۾ هوندا آهن ۽ پنهنجي ڪم ۾ خوش هوندا آهن ۽ اهڙا ماڻهو ڪڏهن به انهي مال ۽ ڌن مان فائدو ڪونه کڻندا آهن، پر ڪاميابي لاءِ ضروري آهي، ته انسان پنهنجي پوري طاقت ۽ سگهه کان ڪم وٺي ۽ پنهنجي گهاتي ۽ نقصان کي پورو ڪري، تڏهن ئي پنهنجي عظيم مقصدن تائين پهچي سگهندو. ڪيترائي انسان آهن جيڪي روحاني ۽ معنوي ڪمال تائين پهچڻ جي تمام گهڻي سگهه رکن ٿا، پر ان ڳالهين سان انهن جو ڪوبه لاڳاپو نه هئڻ ڪري انهن طاقتن ۽ قوتن کان فائدو وٺي نه ٿا سگهن ۽ هن دنيا کان لاڏاڻو ڪري ويندا آهن.

(۱) سورة عنكبوت آيت ۶۹_

جهڙي ريت اڳئين زماني ۾، ملڪيت وارا ماڻهون پنهنجي مال ۽ ڌن کي بچائڻ (حفاظت) لاءِ مال زمين ۾ دفن ڪري ڇڏيندا هئا ۽ ان مان نه پاڻ ۽ نه وري انهن جي اولاد فائدو کڻي سگهندي هئي.

پر اها ڳالهه واضح ٿيڻ ڪپي ته هن زماني جا ڪجهه ماڻهو جيڪي تمام گهڻي معنوي ۽ روحاني سگهه رکن ٿا، انهن ڪيئن ان طاقت کي حاصل ڪيو؟

ان باري ۾ شيعا عالم دين مرحوم حر عاملي جي گفتگو کي اوهان جي اڳيان پيش ڪيون ٿا، پاڻ فرمائين ٿا:

هڪ ڳالهه واضح آهي ته ڏسڻ ۽ ٻڌڻ ۽ ٻيا اهڙا ڪم، جن جو سنئون سڌو واسطو اک يا ڪن سان هجي، حقيقت ۾ اهو ڪم اک يا ڪن جو ڪونهي، بلڪ اهي ٻئي شيون روح لاءِ وسيلو آهن، روح انهن جي ذريعي سان ڏسي ۽ ٻڌي ٿي، ڇاڪاڻ جو روح جي طاقت محدود آهي. ان ڪري ان جو ڏسڻ ۽ ٻڌڻ فقط انهن مادي شين تائين محدود آهي.

اهوئي سبب آهي جو روح صرف مادي شين کي ڏسي سگهي ٿي ۽ روحاني ڳالهين کي سمجهي ڪونه ٿو سگهي. پر اگر انسان پنهنجي روحاني طاقت کي وڌائي (جنهن جو طريقو هي آهي ته فرائض کي سهڻي نموني انجام ڏئي، حرام کان پاسو ڪري ۽ خدا جي قريب ٿئي). تڏهن هو انهن مادي شين کان وڌيڪ فائدو کڻي سگهندو، ۽ هن ۾ اها سگهه ۽ طاقت پڻ پيدا ٿي ويندي. ان کان پوءِ انسان انهن اکين سان انهن شين کي ڏسي سگهندو جن کي ٻيا ڪونه ٿا ڏسي سگهن. اها طاقت ۽ سگهه ماڻهن جي لحاظ سان مختلف هوندي آهي، جهڙي ريت قرب خداوندي ۾ ماڻهو برابر ناهن هوندا. جيڪو به الله پاڪ جي عبادت ڪندو اهو وڌيڪ ويجهو ٿيندو، ۽ ان جو روح ۽ معنوي حالت به

مضبوط ۽ سگهاري ٿي ويندي. ان ڳالهين ۾ جن کي ٻيا انسان اک ۽ ڪن سان ٻڌي يا ڏسي يا سمجهي ڪونه ٿا سگهن انهن ۾ هن جي طاقت ۽ قوت گهڻي هوندي جنهن ذريعي سان اهو انهن کي سهڻي نموني ڏسي ۽ سمجهي سگهي ٿو. (۱) هن بيان مان اهو واضح ٿي ويو ته ڪهڙي طرح شيخ انصاري جهڙي عظيم شخصيتن ان مان واري مقام ۽ نعمت کي حاصل ڪيو آهي. جڏهن ته ٻيا انسان ان درجي ۽ مقام کي حاصل ڪري نه سگهيا آهن. جنهن ڪري انهن جون اکيون ان مسئلن کي ڏسڻ يا سمجهڻ کان عاجز آهن.

حقيقت ۾ انتظار جي صحيح معنيٰ کي حاصل ڪرڻ ئي انهن شين کي انسان لاءِ تحفو آڻيندي آهي.
 ديدنه باطن چو بيٺا مي شود
 آنجه پنهنان است پيدا مي شود

اهي انسان جيڪي امام زمانه (ارواحنفاذ) جي انتظار واري راه ۾ پنهنجي جان جو ڏيئو باري، پنهنجي تربيت ڪئي اٿن، اهڙي انسانن پنهنجي نفساني خواهشن کان پري ٿي روحاني طاقت ذريعي پنهنجي نفس تي ڪنٽرول ڪري، نفساني خواهشن کان پري ٿي ويندا آهن.

پوءِ نفساني خواهشن ۾ اها طاقت نه رهندي آهي، جو انهن کي پاڻ ڏانهن ڇڪي سگهن. جيئن فضا ۾ موڪليل راکٽ جڏهن زمين جي حد کان ٻاهر نڪري ويندو آهي، ته پوءِ ان کي زمين جي ڪشش (گورائپ) پاڻ ڏانهن ڇڪي نه سگهندي آهي. اگر اوهان به زماني جي گذرڻ سان ايتري حد تائين نفساني خواهشن کان پاڻ کي پري ڪري ڇڏيو جو نفساني خواهشن

.....(۸) الفوائد الطوسية تاليف

مرحوم حر عاملي ص ۸۲

جي حد کان ٻاهر نڪري وڃو، ان حالت ۾ نفسياني ڪشش ۽ جذابيت ۽ شيطاني وسوسا اوهان تي ڪو اثر نه ڪري سگهندا. حضرت سلمان[ؓ] (فارسي) ۽ اهل بيت[ؑ] جا ٻيا صحابي ائين ئي هئا. اهي نفسياني خواهشن جي دائري کان ٻاهر ۽ ماديات جي قيد کان آزاد ٿي چڪا هئا. ان ڪري انهن جو رابطو عالم غيب سان هوندو هو، اها قدرت ۽ طاقت جيڪا حضرت سلمان[ؓ] وٽ هئي، ان جو سبب اهو هو ته هو پنهنجي نفس جي قيد کان ٻاهر نڪري نفسياني خواهشن کي ختم ڪري چڪو هو ۽ پنهنجي ارادي ۽ خواهشن تي حضرت مولا امير المؤمنين[ؑ] جي ارادن کي رکي ڇڏيو هئائين. اهوئي سبب هو جنهن جي ڪري حضرت سلمان[ؓ] پنهنجي لڪل قدرت ۽ طاقت کان فائدو کڻندا هئا.

(۲) ولایت واري مقام جي معرفت (ڄاڻ)

ظهور جو انتظار ۽ ولایت امام زمانه (ارواحنفا) جي قدرت ۽ طاقت ، انتظار ڪندڙ انسانن جي دلين ۽ روحن ۾ مضبوطي ۽ استحڪام پيدا ڪندي آهي ۽ انسانن کي انهي عقيدتي تي ثابت قدم ۽ پختو ڪندي آهي، هڪ ڏينهن اهڙو ضرور ايندو جنهن ڏينهن خانہ کعبہ مان خدا جي قدرت مولا امام زمانه (ارواحنفا) جي هٿان ظاهر ٿيندي ۽ جهان جي طاغوتن (ظالمن) کي جيڪي جونءَ وانگر سرڪشي ۽ دوکو ڪري غريبن جو خون چوسي رهيا آهن، انهن کي پنهنجي بُري ڪمن جي سزا ڏني ويندي. ولایت جي عظيم قدرت ۽ استحڪام کي تمام دنيا وارن تي روشن ۽ ثابت ڪندو، اهڙي مقام ولایت ۽ امامت جي مرتبي جو اهل اهو آهي جيڪو خدا جي قدرت کي ظاهر ۽ پترو ڪري. هي عقيدو انتظار ڪرڻ وارن جو آهي، ان ڪري ئي ظهور جو انتظار دين جي اصلي ۽ حقيقي عقيدن سان گڏ، معارف تي پڻ عقيدو رکڻ آهي. ان ڪري انتظار جي معرفت ، عقيدن جي بچ کي ذهن ۽ دماغ ۾ جنم ڏيندي آهي. انهن ۾ يقين ۽ پختگي کي پيدا ڪندي آهي اهو ئي عقيدو ٻڌائي ٿو ته هڪ ڏينهن پوري دنيا ولایت واري طاقت هيٺ اچي نجات حاصل ڪندي. ولایت جي عظيم مرتبي ۽ شان واري طاقت ۽ دنيا اڻڄاتل حڪومت، دنيا جي تمام ظالم ۽ جابر طاقتن کي گوڏ ٽيڪڻ تي مجبور ڪري ڇڏيندي. دنيا جون مادي طاقتون ، هن ولایت الهی جي تهذيب ، حڪومت ۽ طاقت جو مقابلو نه ڪري سگهندي ، جهان جي اصلاح ڪندڙ جي فرمان هيٺ اچي وينديون.

مهدويت جي دعوا ڪرڻ وارن جي سڃاڻپ

شيعه مذهب جي تاريخ ۾ گهڻن ماڻهن مهدي هجڻ جي دعوا ڪئي آهي. پاڻ کي رهبر ۽ عوام جي اصلاح ڪرڻ واري جي نالي سان سڃاڻايو اٿن. ان حربي (بھاني) سان انسانن جي جان، مال کي پائمال ڪري، ڪجهه انسانن کي گھمراھي جي رستي تي، وٺي ويا آهن. پر جن صحيح طور ۽ سچي دل سان انتظار جي رستي تي قدم رکيو آهي، پنهنجي وجود کي ولايت جي نور سان روشن ڪيو آهي، اهي ڪڏهن به انهي دوکيبازن جي جار ۾ نه آيا آهن. بلڪ وڏي واڪي اعلان ڪندا رهيا،

(فارسي شعر ذوق رکندڙن لاءِ)

برواین دام مرغ دگر نه

که عنقا را بلند است آشیانه

اهي انسان لومڙي صفت ۽ بهاني باز ماڻهن کي هن ڪري سڃاڻين ٿا، جو انهن کي ولايت واري مقام جو علم اٿن، ان ڪري آب حيات کي ان ريگستان جي کي (جيڪو پري کان سج جي تپش جي ڪري پاڻي وانگر ڏسبو آهي) کونه ٿا ڏين. ۽ خلافت جي غاصبن کي برحق امام جي مقام تي قبول کونه ٿا ڪن.

امام زمانه (ارواحنا فدا) جا انتظار ڪندڙ جيڪي ڪمال تائين پهتا يا عظيم صحابين جي مرتبتي جي ڄاڻ،

حيران ڪندڙ ڳالهه هي آهي ته انتظار ڪندڙن جو ڪمال واري حد تائين پهچڻ پاڻ ڏٺي سڳوري جو تحفو آهي. اهي افراد صرف عقيدتي ۽ يقين ڪري ولايت ۽ اهل بيت^ع جي مرتبتي ۽ مقام جي ڄاڻ ڪونه ٿا رکن، بلڪي اهي پاڻ ولايت واري نور سان چمڪندڙ هڪ قسم جون شعائون آهن. يقيناً اهي افراد ڪمال جي درجي تي پهچڻ لاءِ پنهنجي ظرفيت جي مطابق خاندان وحي الهی جي مرتبتي کان، معنوي ۽ رحي قدرت ۽ طاقت حاصل ڪن ٿا. ان رستي تي هلڻ ڪري انهن کي جيڪي ذميداريون ڏنيون وينديون آهن، انهن کي تمام سهڻي نموني انجام ڏيندا آهن. هن قسم جون شخصيتون مولا امام زمانه (ارواحنا فدا) جي هر طرح سان مدد ڪرڻ لاءِ حاضر آهن، ۽ مولا جي مقام ولايت ۾ سڀني کان اڳ آهن. هاڻ ان مقام تي قرآن جي هن آيت ڏانهن توجه ڪيو جنهن ۾ خالق ڪائنات فرمائي ٿو:

”فَاسْتَبِقُوا الْخَيْرَاتِ أَيْنَ مَا تَكُونُوا يَأْتِ بِكُمُ اللَّهُ جَمِيعاً“

”نيڪ ڪمن ۾ هڪ ٻئي کان اڳتي وڌو ۽ توهان دنيا ۾ جتي به هجو هڪ ڏينهن خدا سڀني کي گڏ ڪندو.“^(۱)

هي آيت شريف امام زمانه (ارواحنا فدا) جي ٽي سو تيرهن صحابين جي باري ۾ آهي. جيڪي مولا جي ظهور واري ڏينهن سڀني کان اڳ ۾ مولا جي خدمت ۾ حاضر ٿيندا، خداوند عالم انهن کي پنهنجي گهر ۾ (ڪعبه) گڏ ڪندو، ته

(۱) سورة بقره آيت ۱۴۸

جيئن زماني جي بدڪارن کي ختم ڪري ڇڏين. هن مقام تي ممڪن آهي، انسان جي ذهن ۾ هڪ سوال پيدا ٿئي! اهو هي ته انهن جو نيڪين ۾ اڳتي وڌڻ جو مطلب ڇا آهي؟ مولا امام مهدي (ارواحنفاذ) جي ٽي سو تيرهن صحابين ۾ ڪهڙي سٺي ڳالهه آهي، جنهن ڪري اهي ٻين انسانن کان پيش پيش هوندا، ۽ ان عظيم مقام تي پهچندا؟ ان باري ۾ اسان اگر سر چشمه وحي کان معلوم ڪيون ته مولا امام محمد باقر جي حديث اڳ ۾ ذڪر ٿيل آية شريفة جي تفسير ۾ ان سوال جي جواب کي هن طرح سان بيان فرمايو آهي:

”الْخَيْرَاتُ : الْوَلَايَةُ لِنَاھِلِ الْبَيْتِ“

”نيڪي (خيرات جو لفظ جيڪو آيت ۾ ذڪر ٿيل آهي) مان مراد اسان اهل بيت جي ولايت آهي“ (۸)

(۸) مرحوم نعماني جي ڪتاب الغيبة ص ۳۱۴.

با وفا صحابين جي طاقت ۽ قدرت جو عام جائزو

انسان جيتري حد تائين به ولايت کي قبول ٿي ڪوشش ۽ محنت ڪندو، اوتروئي ان جو روح مضبوط ۽ طاقت وارو ٿيندو، ۽ هڪ غير معمولي روحاني طاقت جو مالڪ بڻجي ويندو. جنهن ڪري مادي ۽ غير مادي شين تي حڪومت ڪري سگهي ٿو. جيئن ته مرحوم بحر العلوم^۲ جي هن واقعي منجهان خبر پئي ٿي: مرحوم علامه بحر العلوم^۳ جنهن کي ساھ جو، عارضو هوندو هو، ان مرض جي حالت ۽ سخت گرمي جي مند ۾، مولا حسين^۴ جي زيارت لاءِ، ڪربلا معلیٰ ڏانهن نجف اشرف کان نڪتا، ماڻهو حيرت ۾ پئجي ويا!

ته سائين هڪ بيمار ۽ ٻيو سخت گرمي ۾ ڪيئن سفر ڪندا؟ سائين جي سفر جي سائين ۾ ”مرحوم شيخ حسين نجف“ به هو، جيڪو سائين بحر العلوم^۲ جي زماني جي مشهور عالمن مان آهي، جنهن وقت سيئي افراد گهوڙن تي سوار ٿيا، ته هڪ ڪڪر آيو، جنهن هنن مٿان چانو ڪئي، ۽ ٿڌي هير به هلڻ شروع ٿي، اهو ڪڪر هنن مٿان ائين ئي چانو ڪندو رهيو ايتري تائين جو هڪ جڳهه ”خان شور“ نالي ويجهو پهتا، جتي عالم دين شيخ حسين نجف^۲ جا جاتل رهندا هئا، اتي هي عالم، سائين بحر العلوم^۲ کان جدا ٿيو ۽ پاڻ ۾ حال احوال ڪرڻ لڳا. اهو ڪڪر سائين بحر العلوم تي چانو ڪندو رهيو، ايتري تائين جو مهمان خاني ۾ داخل ٿيا. سج، جي گرمي جيڪا شيخ حسين نجف^۲ کي لڳي ان ڪري هن جي طبيعت خراب ٿي پئي، ۽ پنهنجي سواري (گهوڙي) کان زمين تي ڪري پيا. اڏوڙ عمر يا جسم جي

ڪمزوري ڪري بي هوش ٿي ويا، ان عالم دين کي مهمان خاني ۾ سائين بحرالعلوم^٢ وٽ پهچايو ويو، ان کان پوءِ جڏهن هو عالم دين کي هوش آيو ، ته سائين کي عرض ڪيائين،

”سَيِّدُنَا لِمَ لَمْ تَدْرِكْنَا الرَّحْمَةَ“ اي اسان جا سيد ۽ سردار اسان کي رحمت پنهنجي هنج ۾ ڇو ناهي ورتو ؟ سائين فرمايو : ” لِمَ تَخْلَقُهُمْ عَنْهَا “ توهان رحمت جي مخالفت ڇو ڪئي ؟ ان جواب ۾ هڪ خاص لطافت پوشيده آهي. (١)

امام زمانه (ارواحناfade) جي خاص صحابين جي طاقت جو استعمال ائين هوندو جو امام زمانه (ارواحناfade) جي تي سو تيرنهن خاص صحابين مان ڪجهه اهڙا افراد به آهن جيڪي ڪڪرن کان به ڪم وٺندا رهندا، ۽ مولا جي ظهور جي پهرين وقت ۾ ڪڪرن ذريعي مولا جي خدمت ۾ حاضر ٿيندا .

ان باري ۾ هڪ روايت جناب مفضل امام جعفر صادق^٣ کان نقل ڪئي آهي جنهن ۾ مولا فرمايو :

اِذَا اُذِنَ الْاِمَامُ دَعَا اللّٰهَ بِاسْمِهِ الْعِبْرَانِي فَاتَّيَحَتْ لَهُ صَحَابَتُهُ الثَّلَاثِيَّاتُ وَثَلَاثَتَ عَشَرَ قَرْعُ كَقَرْعِ الْحَرِيفِ وَهُمْ اصْحَابُ الْاَلْوِيَتِ مِنْهُمْ مَنْ يُفْقَدُ عَنْ فَرَاشِهِ لَيْلاً فَيُصْبِحُ بِمَكَّةَ ، وَمِنْهُمْ مَنْ يَرَى يَسِيرُ فِي السَّحَابِ نَهَاراً يُعَرَفُ بِاسْمِهِ وَاسْمِ اَبِيهِ وَ حِيلَتِهِ وَ نَسَبِهِ ، قُلْتُ : جُعِلْتُ فِدَاكَ اَيُّهُمْ اعْظَمُ اِيْمَاناً ؟ قَالَ : الَّذِي يَسِيرُ فِي السَّحَابِ نَهَاراً وَهُمْ الْمَفْقُودُونَ وَفِيهِمْ نَزَلَتْ هَذِهِ الْآيَةُ (اَيْنَمَا تَكُونُوا يَأْتِ بِكُمْ اللّٰهُ جَمِيعاً) (٢) (٣)

(١) عبقرى الحسان ج ٢ ص ٦٩ _ (٢) سورة بقره آيت: ١١٩ _ (٣) بحار الانوار ج ٥٢ ص ٣٦٨ _ غيبت نعماني ص ١٦٨ _ تفسير عياشي ج ١ ص ٦٤ _

امام جعفر صادق^ع فرمايو:

جڏهن به امام زمانه (ارواحنفاذ) کي خدا طرفان اجازت ملندي ته خداوند کي عبراني (زبان) ۾ سڏيو ويندو، ان وقت تي سو تيرهن باوفا صحابي مولا جي مدد لاءِ تيار هوندا، اهي ڪڪر آهن، سانوڻ جي ڪڪرن وانگر ۽ اهي ئي پرچمدار (حضرت مهدي عج) آهن، انهن مان ڪجهه رات جو پنهنجي بستر کان غائب ٿي ويندا، ۽ صبح جو مڪي ۾ هوندا، انهن مان ڪجهه ڏينهن جو جهڙ ۾ سير ڪندا ڏٺا ويندا، ۽ انهن کي سندن جي نالن، پيءُ جي نالن ۽ پنهنجي خوبين ۽ مائتن جي لحاظ سان سڃاتو ويندو، مون عرض ڪيو: انهن پنهن گروهن منجهان ڪهڙو ايمان جي لحاظ کان وڌيڪ ۽ عظمت وارو آهي؟

مولا فرمايو: جيڪي ڏينهن جو جهڙن تي سير ڪندا رهندا، ۽ جيڪي پنهنجن بسترن کان غائب ٿي ويندا، انهن جي ئي باري ۾ هي آيت نازل ٿي آهي:

”اوهان جتي به هجو خدا هڪ ڏينهن توهان سڀني کي گڏ ڪندو“

ظهور جي زماني جي ڄاڻ (معرفت)

ظهور جي زماني ۾ دنياوي حالتن جي معرفت ۽ ڄاڻ ، ۽ اهي عظيم تبديليون جيڪي ان زماني ۾ پيدا ٿينديون، انسان کي انتظار جي مسئلي ڏانهن دعوت ڏئي رهيون آهن. اهي حيران ڪندڙ تبديليون جيڪي پوري دنيا ۽ انسانن ۾ پيدا ٿينديون ، دنيا ۽ انسانن جو هڪ ٻيو رخ ڏيکارينديون.

(۸) نيت جي پاڪائي

هاڻ ان تبديلين جي مختصر وضاحت ڏانهن توجه ڪندا ، جيڪي ظهور واري زماني انسان اندر پيدا ٿينديون:
اعتقادي مسئلن مان هڪ مسئلو پاڪ (صاف) ۽ ناپاڪ حالتن جو پاڻ ۾ ميل ميلاپ آهي جيڪو روايتن ۾ پڻ بيان ڪيو ويو آهي، ته حالتن (طينت) مان مراد ڇا آهي ؟
اهي صفتون ۽ حالتون هڪ ٻئي سان مليل هونديون آهن؟
۽ انهن کي ڪيئن پاڪ ڪري هڪ ٻئي کان جدا ڪري سگهجي ٿو؟

ان مسئلي جي تفصيل جي مجال هن ننڍي ۽ مختصر ڪتابچي ۾ ممڪن نه آهي ، ان ڪري اسان صرف هن نڪتي کي اشاري طور بيان ڪنداسين ، ته ظهور جي زماني جي خصوصيتن مان هڪ خصوصيت هي آهي ته ، انسان ملاوتن جي حالت کان پري ٿي ۽ پنهنجي پاڻ کي بُرائين ۽ پليدين کان پاڪ ڪري، جيڪو انسان جي وجود جي گهرائين ۾ موجود آهي. اسان چوڻا چئون ، ته حضرت بقیة الله (ارواحناfade) جي ظهور جي دوران ماڻهو ملاوتن ۽ پليدين کان پاڪ ٿي ويندا؟ هن سوال جي جواب کان اڳ مطلب کي واضح ڪرڻ لاءِ هڪ واقعو پيش ڪجي ٿو:

حضور پاڪ^ص جي وڏن دشمنن منجهان هڪ دشمن ”شيبه بن عثمان“ هو، جنهن جي دل ۾ حضور پاڪ^ص کي قتل ڪرڻ جي آرزو هئي، هو جنگ حنين ۾ به انهي خيال سان شريڪ ٿيو، ته حضور پاڪ^ص کي قتل ڪري، جنگ جي دوران جڏهن صحابي حضور پاڪ^ص جي اطراف کان پري ٿي ويا ۽ نبي پاڪ^ص اڪيلو رهجي ويو پويان سندن جي ويجهو پهتو ۽ حملو ڪرڻ چاهيائين، ان وقت باه جو هڪ شعلو هن ڏانهن

آيو، جنهن باه کي هي برداشت نه ڪري سگهيو، هن جي طاقت کان اها باه گهڻي هئي، ان ڪري هو پنهنجي مقصد ۾ ڪامياب نه ٿي سگهيو. نبي پاڪ پوئتي مڙي هن ڏانهن ڏٺو، ۽ فرمايو: شيبه، مهنجي ويجهو اچ!

ان وقت نبي اڪرم پنهنجي هٿ مبارڪ کي هن جي سيني تي رکيو، جنهن ڪري پاڪ رسول لاءِ هن جي دل ۾ محبت پيدا ٿي وئي، اهڙي ريت جو پاڪ رسول هن جي لاءِ تمام پيارو ۽ محبوب شخص ٿي ويو، انهي تي شيبه، پاڪ نبي جي حضور ۾ سندن جي دشمنن سان اهڙي جنگ ڪئي، جو اگر ان وقت سندس پيءُ به اڳيان اچي وڃيس ها ته انهي کي به پاڪ رسول جي مدد ڪري قتل ڪري ڇڏي ها،^(۱)

توهان توجه ڪيو ته هن واقعي ۾ ڪهڙي نموني سان رسول خدا هن شخص کي جيڪو اندر جو پليد ۽ تمام بدڪار سندن جو جاني دشمن هو، سيڪنڊن ۾ نجاست ۽ پليدي کان ۽ ڪافرن جي صف مان ڪڍي، مسلمانن جي صف ۾ آندائون. پيغمبر خدا پنهنجي مبارڪ هٿ کي هن جي سيني تي رکڻ سان، ان جي عقل کي ڪامل ڪري ڇڏيو هو، انهي تبديلي ڪري جيڪا خراب صفت هن جي اندر ۾ پيدا ٿيل هئي، ان کان نجات حاصل ڪري ورتي، هن واقعي کي مقدمي طور تي بيان ڪرڻ کان پوءِ، ظهور جي زماني جي وضاحت هن ريت مولا امام محمد باقر بيان فرمايو آهي:

(۱) سفينة البحار ج ۱ ص ۲۰۲ - خب جي مادي ۾

”اِذَا قَامَ قَائِمُنَا وَضَعَ يَدَهُ عَلَي رُوسِ الْعِبَادِ ، فَجَمَعَ بِهِ
عُثُولَهُمْ وَأَكْمَلَ بِهِ أَخْلَاقَهُمْ“ (۱)

امام محمد باقر^ع فرمايو : ”جنهن وقت اسان جو قائم آل
محمد^ص قيام ڪندو پنهنجي هٿن کي خدا جي بندن جي مٿان
رکندو ۽ ان ڪري انهن جي عقلن کي پاڻ سان گڏ ڪري
ڇڏيندو (ان ڪري انهن جون عقلي طاقتون ڪامل ٿي وينديون) ۽ انهن
جي اخلاق کي پڻ ڪامل ڪري ڇڏيندو“
امام زمانه (ارواحن فدا) پنهنجي ان عمل سان ماڻهن جي اندر
کي پاڪ ڪري خدا جي تمام بندن کي برائين کان نجات
بخشي ڇڏيندو.

(۱) بحار الانوار ج ۵۲ ص ۳۳۶ _

(۲) ظهور جي زماني ۾ عقلن جو ڪامل ٿيڻ مٿي ذڪر ٿيل روايت مان پڻ اهم نڪتن جي وضاحت پيش آهي ،

۱_ حضرت بقيت الله (ارواحنا فداء) پنهنجي هٿ مبارڪ کي صرف پنهنجي خاص صحابين جي مٿي تي نه بلڪي خدا جي سڀني بدن جي مٿن تي رکندو ، اهڙي قسم جا ماڻهو جيڪي خدا جي بندگي جا ان ڏينهن ڦاٿل هوندا ، پوءِ ڪٿي اهي جنگ ۾ شريڪ ٿيڻ جهڙا به نه هجن ، (جيئن ننڍا ٻار ۽ پوڙها) اهي سڀئي ان عظيم نعمت کان فائدو کڻندا.

۲_ تمام ماڻهن جو عقل جدائي ۽ تفريق کان نجات پيدا ڪندو ۽ سڀ جا سڀ پوري طاقت ۽ سجه جو مرڪز ۽ هڪ غير معمولي سمجه جو سرچشمو ٿي ويندا .

انهن جي عقل جو ڪامل ٿيڻ ، جي معنيٰ هي آهي ته اهي دماغ جي سڀني قوتن ۽ طاقتن کان فائدو کڻي سگهندا ، جنهن وقت خدائي هٿ ماڻهن جي مٿن تي رکيو ويندو، عيبت جي وقت جون تڪليفون ڏنيون، انهن تي نوازش ڪئي ويندي ۽ اهي طاقتون جيڪي انسان جي مغز اندر ڍڪيل (پوشيده) هيون اهي ڪامل ٿي ظاهر ٿينديون، ان سان گڏ اهي ماڻهو علمي معاشري ۾ ڪمال تائين پهچي ويندا .

دماغ جي طاقت ۽ عقل جي ڪامل ٿيڻ ، جي اثرن کان وڌيڪ ڄاڻ لاءِ هاڻ اسان دماغ جي عظيم طاقت جي وضاحت بيان ڪيون ٿا ،

هڪ عام انسان ٻيو جيڪو ذهين انسان آهي ، پنهنجي پوري زندگي جي دوران دماغ (ذهن) جي اربين حصن مان

ڪنهن هڪ حصي کان ڪم وٺندا آهن ۽ انهن جي دماغ جا اربين حصا خالي هوندا آهن.

پر عام انسان اگر ٿورو به انهي دماغ کان وڌيڪ ڪم وٺي ته اهو ذهين ٿي ويندو آهي ، پوءِ اهو فرق جيڪو ذهين شخص ۽ عام ماڻهو وچ ۾ نظر ايندو اهو حيرت ۾ وجهندڙ فرق آهي ، جيڪا معمولي ڳالهه نه آهي. (۱)

اڄ کان گهڻو وقت اڳ هڪ رياضيدان هڪ مسئلي کي عوام جي ڪنن تائين پهچايو جيڪو تمام گهڻي بحث وارو هو. دماغ هڪ ئي ٽائمر ۾ ڏهه معلوماتي کي پاڻ وٽ گڏ ڪري سگهي ٿو unites ايڪن (ان کي ٻين آسان لفظن ۾ هن ريت چئي سگهجي ٿو:

اها ڳالهه حقيقت کان پري ڪانهي ته اسان مان هر فرد دنيا جي سڀ کان وڏي ماسڪو جي لائبريري جنهن ۾ لکن جي تعداد ۾ معلوماتي علم سان ڀريل ڪتاب آهن انهن کي پنهنجي دماغ ۾ رکي سگهي ٿو. هن حساب سان اسان جيڪا اڳ ڳالهه ڪري آيا آهيون اها حيرت ۾ وجهندڙ ڳالهه نظر اچي ٿي (۲)

هاڻ اوهان توجہ ڪيو ان وقت جڏهن دنيا جي اصلاح ڪندڙ حضرت امام مهدي (ارواحنفاذ) جي چمڪندڙ نور جي روشني سبب انسان جي دماغ جون تمام طاقتون ۽ قوتون پنهنجي ڪمال تائين پهچي وڃن ۽ انسان پنهنجي دماغ جي پوري طاقت کان ڪم وٺي (نه هڪ يونٽ اربين حصي مان) ان وقت علم ۽ ڄاڻ پوري دنيا کي پنهنجي هنج ۾ وٺي ويندي ، اهڙي موقعي تي دنيا جو حساب (احاطو) ڪيئن ڪري سگهيو؟ جنهن وقت انسان عقل جي ڪامل ٿيڻ سبب روح جي ستل

(۱) توانائيهائي خود را بشناسيد ص ۲۴ (۲) توانائيهائي خود را بشناسيد ص ۴۴

طاقتن کي اجاگر ڪري ۽ ان کان فائدو کڻندو ان وقت هو پنهنجي جسم کي روح جو تابع قرار ڏئي قوت روحاني ”تروح“ کي حاصل ڪري سگهي ٿو، يعني پنهنجي (ENERGEY) جسم کي روحاني قوت ۽ انرجي مادي جي لهرن ۾ تبديل ڪري ، پنهنجي جسم کان مادي ۽ جسماني حالت کي ڪڍي سگهي ٿو .

جنهن وقت انسان ان ڪم جي سگهه پيدا ڪري سگهي ، ان وقت اهڙيون گهڻيون ڪرامتون جيڪي انسان اندر موجود آهن، اهي هن لاءِ ثابت ٿي وينديون ، غيبت واري زماني ۾ تمام گهٽ اهڙا انسان آهن جيڪي (طي الارض) زمين کي سميت جي طاقت رکن ٿا ، ۽ ان طاقت کان فائدو کڻندا ، ۽ پنهنجي جسم کان مادي حالت ۽ جسميت کي ختم ڪري پاڻ کي انرجي ۽ قوت جي لهرن ۾ تبديل ڪري ڇڏيندا آهن ، جيڪي هڪ گهڙي ۾ زمين جي هڪڙي ڪُنڊ کان ٻئي ڪُنڊ تائين پاڻ کي ظاهر ڪري سگهن ٿا.

جيڪي انسان اها قدرت ”انرجي“ رکن ٿا اهي جسم کي روحاني طاقت سان (تروح پاتل جسم) جتي جو ارادو ڪندو ان جاءِ تي مجسم ڪري ڇڏيندا ،

(۳) جهان ۾ عظيم تبديليون

مولا جي ظهور وقت زمين تي عظيم تبديليون وجود ۾ اينديون ، قرآن مجيد فرمائي ٿو :

”يَوْمَ تُبَدِّلُ الْأَرْضَ غَيْرَ الْأَرْضِ“ (۱)

ان ڏينهن جڏهن زمين هڪ ٻئي زمين ۾ تبديل ٿي ويندي زمين ان وقت نئي طريقي سان ۽ نئي شرطن سان نه فقط زمين بلڪي ان زماني ۾ عظيم نيون تبديليون نظر اينديون.

اڄ جا دانشور ان نڪتي تي متفق آهن ته مادو ارتعاش (لڌڻ) ڪري وجود ۾ ايندو آهي ، ان ارتعاش کي ڪيبل يا لهرن جي ذريعي سان (جيئن فوٽو آواز) پري پري وارين جڳهن تائين پهچائي سگهجي ٿو ، ان نتيجي ۾ (جيڪا مادي مان ٺهيل organism انسان جي آرگنيزم (جڙاوت)

آهي ان کي ارتعاش (لوڏي) ۾ تبديل ڪري ۽ بجلي (جي ذريعي سان دنيا جي هر ڪنڊ electronic) (الڪٽرونيڪ) تائين پهچائي سگهجي ٿو،

منهجي خيال ۾ ايندڙ ويجهي زماني ۾ (حتا فضائي سفرن کان به پهريان) اهڙا طريقا ايجاد ڪري سگهبا جن ذريعي انسان جي جسم کي ارتعاش جي وسيلي ذرا ذرا ڪري انهن کي فضا ۾ موڪلي ۽ انهن کي اتي پاڻ ۾ جوڙي سگهيو. هاڻ اسان جا پڙهندڙ محترم پاڻ فيصلو ڪري سگهن ٿا ته انسان روح آهي ۽ انهي جو جسم مادي (اٿڻ) جي ذرات کان سواءِ ڪجهه به نه آهي ، جنهن جي ارتعاش کي گهٽ ڪري پنهنجي مرضي جي مطابق ان جسم کي مختلف صورتن

(۱) سورة ابراهيم آيت ۴۸

(شڪلن) ۾ تبديل ڪري سگهجي ٿو. (۱)

اهڙا ڏينهن پري نه آهن جن ۾ انسان پنهنجي جسم کي بجلي جي صورت ۾ تبديل ڪري ۽ ان تجربي کي مٿي بحث ٿيل طريقي سان تجربي هيٺ آڻي، ان کي ڏسڻ جي قابل ڪري ڇڏيندو، ۽ ان تجربي کان ڪم وٺي دُور دراز علائقن ۾ انهن کي موڪلي جتي انهن ائتمي مادن (اٽمن) کي گڏ ڪري ٻيهر ان جسم کي پنهنجي اصلي حالت ۽ صورت ۾ آڻي سگهندو.

عقلي طاقتن جو عام طور تي ڪامل ٿيڻ جنهن کي روايات ۾ پڻ واضح ڪيو ويو آهي، روح تمام مادي شيئن تي غالب اچي ويندي، ان حالت مان تمام گهڻو فائدو کڻندا. ان پُر عظمت ۽ اڻ سڃاتل دور ۾ ماڻهن جي زندگي ۽ ان جون ضرورتون هڪ ٻئي رنگ جون هونديون،

ولايت اهل بيت جي ظهور جي روشني ۾ انسان جي ڄاڻ پنهنجي عظيم ۽ عالي ترين ممڪن مقام تائين پهچي ويندي، انسان تمام آساني سان علم ۽ ڄاڻ جي تمام مرحلن (درجن) کان فائدو کڻندو ۽ جيڪي گجها مسئلا خدا جي ولين ماڻهن کي تيار نه هجڻ ڪري بيان نه ڪري سگهيا آهن انهن کي پڻ روشن ڪندا. انهن ماڻهن لاءِ تربيت ۽ ڪمال تائين پهچڻ لاءِ آخري رستو به کولي ڇڏيندا، شايد اسان لاءِ ان قسم جي مطلبن کي قبول ڪرڻ ڏکيو هجي ۽ علمي ميدان ۾ به جيڪا ترقي ٿي آهي ان کي قبول به نه ڪري سگهون.

جڏهن ته حقيقت اها آهي ته اگر انسان فڪر شيطاني ۽

(۱) روح زنده مي ماند ص ۱۵۸

جهالت جي قيد منجهان آزاد ٿي وڃي ، ته ان جو لازمو اهو ٿيندو ته انسان زندگي ۾ تمام تر مرحلن ۾ ڪمال حاصل ڪري وٺندو .

ايتري تائين جو دنيا ۾ ڪوبه راز ان کان لڪيل نه رهندو
تمام تر ڏکين مسئلن جو بهترين حل ان جي سامهون
هوندو. مولا علي* هن ريت فرمايو آهي :

” يَا كَمِيلُ ، مَا مِنْ عِلْمٍ إِلَّا وَأَنَا أَفْتَحُهُ وَمَا مِنْ سِرٍّ إِلَّا وَالْقَائِمُ يَخْتِمُهُ “ (۱)

” اي ڪميل ، ڪوبه اهڙو علم ڪونهي جنهن کي آءٌ واضح
نه ڪيو هجي ۽ ڪوبه راز اهڙو ڪونهي مگر جنهن کي
قائم آل محمد* (ارواحنا فدا) پنهنجي انجام تائين نه پهچايو
هجي “

ان وقت جڏهن حضرت بقيت الله الاعظم (ارواحنا فدا) جي هٿن
مان چمڪندڙ نور دنيا جي تڪليفون ڏنل ماڻهن کي بلند
ترين درجن تي پهچائي ڇڏيندو ، ان وقت انسان پنهنجي
پوري سگهه ۽ عقل جي طاقت ۽ سمجهه سان خاندان وحي
جي حيات بخش نور جي مدد سان علم ۽ ڪمال جي آخري
حد تائين پهچي ويندا . ان پُر عظمت زماني ۾ تمام لڪيل
راز ظاهر ۽ واضح ٿي ويندا ۽ هن زماني جي اونداهين ۽
ڪشمڪشن کان نجات حاصل ٿيندي .

ڇا ڀلا! اهڙي ڏينهن جو انتظار اسان جي دلين کي پاڪيزگي
۽ خلوص کونه بخشيندو؟

(۱) بحار الانوار ج ۷ ص ۲۶۹

نتيجو

انتظار ، اها حالت آهي جيڪا انسان کي اميد ۽ نجات ڏيندي آهي ، انتظار ڪندڙن کي غيبت جي زماني جي اونداهين کان نجات ڏيندڙ ۽ انهن کي روشن ۽ پاڪ وادي ڏانهن هدايت ڪرڻ وارو آهي .

انتظار ، ڏکائيل ماڻهن کي هڪ نئين زندگي ۽ نئين سگهه ڏيندو آهي ، مرجھايل دلين کي اميد ڏياري خوشي ۽ نوراني زماني کي انسان جي دماغ ۾ جنم ڏيندو آهي ، انهن جي دلين ۾ هدايت ۽ نور کي پيدا ڪندو آهي .

انتظار ، معرفت جي ڄاڻ جي بچ ۽ شيعت جي اصلي اعتقادن (يقين) کي انتظار ڪندڙن جي دلين ۾ بلندين تي پهچائي ڇڏيندو آهي ۽ معنويت جي بلند مقام کي سنن انسانن لاءِ تحفي ۾ آڻيندو آهي.

اگر اوهان چاهيو ته انتظار جي حالت پنهنجي اندر ۾ ايجاد ڪري ان کي مضبوط ڪيو، ته ان لاءِ ضروري آهي ته ولايت جي عظيم ۽ بلند مرتبي سان انس ۽ محبت رکو، ۽ انتظار جي حيرت ۾ وجهندڙ اثرن ۽ كمالات کان واقفيت حاصل ڪيو. ۽ معنوي بلندين تي پهتل انتظار ڪرڻ وارن جي حالتن ۽ صفتن جي ڄاڻ حاصل ڪيون. ۽ حضرت بقيت الله (ارواحنا فداه) جي ظهور واري زماني جي برڪتن کان پنهنجي دل ۽ جان کي واقف ڪيون جيڪي انتظار جي رستي تي عمل ڪري رهيا آهن انهن جي حالتن جي باري ۾ ڄاڻ حاصل ڪري پاڻ کي ان لاءِ تيار ڪيون ، جيئن اهو اسان کي پنهنجي هنج ۾ جڳهه ڏئي سگهي . (فارسي شعر ذوق وارن لاءِ) روز محشر ڪ زھولش سخنان مي گویند راست مي گویند ولي چون شب هجران تو نیست

This document was created with Win2PDF available at <http://www.daneprairie.com>.
The unregistered version of Win2PDF is for evaluation or non-commercial use only.